

KONKURRENSVERKET	
2011-06-14	
Avd	
Dnr	
Doss	Aktbil

KLAGANDE

Stockholms Stad

Ombud: Stadsadvokat Eva Granbohm
Stadsledningskontoret, Juridiska avdelningen
105 35 Stockholm

MOTPART

NCA Facility Services AB, 556326-0628
Gustavslundsvägen 18
167 51 Bromma

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 21 januari 2011 i mål nr
44319-10, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten bifaller överklagandet och upphäver förvaltningsrättens dom.

YRKANDEN M.M.

Stockholms stad (staden) yrkar att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, ska lämna NCA Facility Services AB:s ansökan om överprövning utan bifall.

NCA Facility Services AB (NCA) bestrider bifall till överklagandet.

Staden vidhåller vad den tidigare anfört och tillägger bl.a. följande. Det är, mot bakgrund av det stycke i förfrågningsunderlaget som förvaltningsrätten refererar till, obegripligt hur förvaltningsrätten kan anse att uttrycket ”känd hos beställaren” kan ges andra betydelser än att det avser beställarens egen erfarenhet av anbudsgivaren. Klaganden har gjort gällande att uttrycket ”känd hos beställaren” skulle kunna tolkas som ”känd på marknaden”. En sådan tolkning är orimlig, eftersom det är en person hos beställaren som ska ingå som egenreferens och svara på de frågor som ställs. Det är också obegripligt hur förvaltningsrätten kan anse att det inte framgår vid vilka situationer användandet av egenreferens ska ske. Om det är uttrycket ”har möjlighet att” som förvaltningsrätten anser inrymmer tveksamheter, kan följande sägas. Om egenreferensen ger sämre omdömen än den referens som anbudsgivaren själv åberopat, är det just sådana situationer den upphandlande myndigheten vill komma åt. En anbudsgivare ska inte kunna lyfta fram enbart goda referenser när beställaren har egna dåliga erfarenheter av anbudsgivaren. Om egenreferensen ger ett bättre omdöme än den referens som anbudsgivaren själv gett in, lider inte anbudsgivaren någon skada. Bestämmelsen har också tillämpats på så sätt att staden har använt sig av egna erfarenheter. Staden (fastighetsnämnden) förvaltar Kulturförvaltningens lokaler och har avtal med NCA om städning i dessa lokaler. Staden har inhämtat referens från detta objekt. Såsom anförts i förvaltningsrätten fanns inte några likvärdiga referensobjekt att tillgå för de övriga anbudsgivarna.

Staden har i upphandlingen haft önskemål om att använda sig av eventuella egna erfarenheter av anbudsgivarna. Om staden skulle ha uttryckt detta på ett annat sätt som utesluter de otydligheter som förvaltningsrätten anser föreligger, skulle det ha gett samma resultat, dvs. staden skulle ha inhämtat den egna referensen från Kulturhuset och NCA skulle inte ha uppfyllt kraven. En upphandlande myndighet måste ha möjlighet att använda sig av egna erfarenheter av en anbudsgivare så länge detta sker på ett likvärdigt och transparent sätt. Vidare har förvaltningsrätten inte angett på vilket sätt den menar att NCA skulle kunna lida skada.

NCA vidhåller vad som tidigare anförts i förvaltningsrätten och tillägger bl.a. följande. Det framgår inte i vilka situationer egenreferens ska användas, om det är när det finns en egenreferens med lägre betyg eller om det är när det finns en med högre betyg. Det framgår inte heller vad som krävs för att man ska vara känd. Tillvägagångssättet är godtyckligt. Ingen generell kontroll har gjorts huruvida de olika anbudsgivarna har varit leverantörer tidigare och på vilka objekt. Inga förutbestämda kriterier finns som talar om när och varför referenser ska ersättas. Den leverantör som staden har haft tidigare och känt igen har kontrollerats och staden har då hittat en egenreferens som diskvalificerat NCA.

SKÅLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom.

Som förvaltningsrätten konstaterat kan det inte anses finnas något hinder mot att en upphandlande myndighet använder sig av egna referenser i kvalificeringsfasen så länge referenstagningen sker på ett objektivt sätt och inte strider mot de gemenskapsrättsliga principer som ligger till grund för LOU.

Stockholms stad har i upphandlingsföreskrifterna, punkten UF3.52, angett hur referenser ska användas i upphandlingen. Där anges att staden har möjlighet att nyttja s.k. "egenreferens". Enligt kammarrättens mening framgår det redan av uttrycket "egenreferens" att det för att en anbudsgivare ska vara känd hos beställaren krävs att staden genom tidigare uppdrag har egna erfarenheter av företaget. Vidare anges i upphandlingsföreskrifterna att egenreferens kommer att behandlas lika externa referenser, dvs. få svara på de påståenden som anges i upphandlingsföreskrifterna. Karaktären på påståendena gör att flertalet skulle vara omöjliga att besvara utan egna erfarenheter av anbudsgivaren. Förutsättningen för att en person hos beställaren ska kunna ingå som egenreferens – att anbudsgivaren är "känd hos B" – kan därför inte anses oklar eller tvetydig.

Användningen av egenreferenser syftar till att ge den upphandlande myndigheten möjlighet att beakta de egna erfarenheter av anbudsgivaren som är relevanta för den aktuella upphandlingen.

Stockholms stad har i sina upphandlingsföreskrifter angett kriterierna för att ett referensuppdrag ska anses relevant för upphandlingen. I punkten UF3.52 under rubriken *D Referenser (0-5 p)* framgår bl.a. att det ska vara fråga om uppdrag som arbetsledare för städning dagtid i kontorslokaler eller likvärdigt uppdrag om minst 10 000 kvm, att det ska vara uppdrag omfattande minst två år och att uppdraget ska vara pågående sedan minst ett år eller ha avslutats inom tre år från anbudstidens utgång.

Dessa kriterier har tillämpats även vid inhämtandet av egenreferenser. Liksom anbudsgivarna har staden vid val av referenser således varit begränsad till uppdrag av visst slag och som utförts under viss tid. Den omständigheten att det därmed funnits relevanta egenreferenser att tillgå endast beträffande NCA ger enligt kammarrättens bedömning inte någon anledning att ifrågasätta att kravet på likabehandling iakttagits. Det kan

inte heller anses stå i strid med LOU att staden, när det som i NCA:s fall funnits flera relevanta egenreferenser, haft möjlighet att välja vilken av dessa som man velat använda sig av.

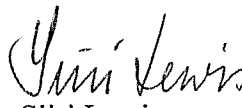
Sammanfattningsvis finner kammarrätten att Stockholms stad i upphandlingen använt sig av egenreferenser på ett objektivt sätt och att skäl för ingripande enligt LOU inte föreligger. Överklagandet ska därför bifallas och förvaltningsrättens dom upphävas.

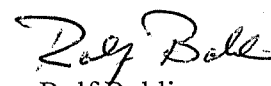
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Anita Linder
kammarrättsråd
ordförande

Siiri Lewis
kammarrättsråd

Rolf Bohlin
kammarrättsråd
referent

Lina Johansson
föredragande

SÖKANDE

NCA Facility Services, 556326-0628
Gustavslundsvägen 18
167 51 Bromma

MOTPART

Stockholms Stad
Fastighetskontoret
Box 8312
104 20 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stockholms stads, Fastighetskontorets, beslut den 28 oktober 2010

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

1. Förvaltningsrätten förordnar att Stockholms Stads Fastighetskontors offentliga upphandling av lokalvård för fastigheten Klamparen 7, 8 och 11 samt gemensamhetsanläggningen GA, Klamparen (Tekniska nämndhuset) ska göras om.
2. Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 8 november 2011 upphör därmed att gälla.

BAKGRUND

Stockholms Stads Fastighetskontor (Stockholms stad) genomför en selektiv upphandling enligt 4 kap. LOU av lokalvård för fastigheten Klamparen 7, 8 och 11 samt gemensamhetsanläggningen GA, Klamparen (Tekniska nämndhuset). Tekniska nämndhuset är en kommunal förvaltningsbyggnad med en gemensamhetsanläggning på Kungsholmen i Stockholms innerstad. Byggnaden inrymmer Stockholms kommuns tekniska förvaltningar som exempelvis Exploateringskontoret, Miljöförvaltningen och Stadsbyggnadskontoret.

I tilldelningsbeslut den 28 oktober 2010 beslutar Stockholms stad att tilldela Rengörare Näslund AB lokalvårdsuppdraget. Stockholms stad anger i tilldelningsbeslutet följande. Elva ansökningar inkom i upphandlingen, varav tio uppfyllde kvalifikationerna. Sju av dessa hade ett poängvärde på minst den nivå som krävs för att få lämna anbud och förfrågningsunderlag utsändes till dessa den 2 september 2010. Sju anbud inkom, varav Rengörare Näslund AB var det mest fördelaktiga anbudet.

YRKANDEN OCH GRUNDER M.M.

NCA Facility Services (NCA) ansöker om överprövning och yrkar att upphandlingen ska göras om i sin helhet eftersom upphandlingen bryter mot de krav på likabehandling och förutsägbarhet som LOU innebär.

Stockholms stad motsätter sig bifall till överklagandet.

NCA anför bl.a. följande till stöd för sin talan.

Stockholms stad har i förfrågningsunderlaget tydligt angett att anbudsgivarens referenser inte får vara i jävsförhållande med

Allmänna avdelningen

anbudsgivaren och inte heller anställd hos eller inom Stockholms stad. Längre ned i förfrågningsunderlaget bereder sig Stockholms stad möjlighet att nyttja så kallade "egenreferenser"; om anbudsgivaren är "känd" hos Stockholms stad kan person hos Stockholms stad ingå som egenreferens.

Efter utvärdering av tilldelningsbeslutet kan konstateras att den möjligheten endast använts avseende NCA. Stockholms stad har genom en egen referens med väldigt låga poäng (snittpoäng 1,33) diskvalificerat NCA på för låga erfarenhetspoäng. Stockholms stad har därför brutit mot likabehandlingsprincipen då merparten av de övriga städbolagen måste vara "kända" av Stockholms stad eftersom de har funnits en längre tid på marknaden. Det har därför varit möjligt att använda avsevärt fler "egenreferenser" och därigenom tillämpa likabehandling. Stockholms stad menar att en anbudsgivare är "känd" är likställt med att anbudsgivaren levererar eller har levererat tjänster till Stockholms stad. Om så var fallet hade uttrycket "om anbudsgivaren levererar eller tidigare levererat" kunnat användas i förfrågningsunderlaget. Då hade man undvikit missförstånd och underlaget hade varit tydligt och klart.

Stockholms stad har vidare tillämpat en godtycklig och motstridig metod vid anbudskvalificeringen. Själva formuleringen, att beställaren har möjlighet att nyttja s.k. "egenreferens" talar om att tillvägagångssättet är godtyckligt. Skulle formuleringen istället ha varit "om anbudsgivaren är leverantör eller har varit leverantör så kommer s.k. egenreferens att tillämnas. Referenspersonerna kommer att väljas t.ex. i tidsordning för senast utförd leverans" hade tillvägagångssättet varit tydligt och likabehandlande.

Det saknas kriterier för hur man inom Stockholms stad ska välja egenreferens. Stockholms stad har valt att inte använda Tekniska nämnden som egenreferens på grund av en eventuell jävssituation eftersom NCA och

Stockholms stad har haft en tvistig situation som nu är utagerad. Istället har Kulturhuset använts som egenreferens, som har lämnat extremt låga betyg. Man har utelämnat Stockholms Stadsteater AB som är ett större objekt, större än 10 000 kvadratmeter, som också innehåller kontorsutrymmen. Tillvägagångssättet är godtyckligt.

Det har inte gjorts någon generell kontroll över om andra anbudssökande är eller har varit leverantörer till Stockholms stad under de givna förutsättningarna. Även detta påvisar godtycklighet i tillvägagångssättet. Åtminstone en av de anbudssökande levererar tjänster till Stockholms stad idag utan att egenreferens har använts. Detta visar att man inte har behandlat alla lika. NCA har andra uppdrag inom Stockholms stad som man inte har valt att använda som egenreferenser.

Eftersom Stockholms stad kan nyttja "egenreferenser" är det omöjligt kan veta om och vilka referenser Stockholm stad avser använda. Detta strider mot principen om förutsägbarhet.

I anbudsansökan anges uttryckligen att lämnad referent inte får stå i jävssituation eller vara anställd hos Stockholms stad. Den använda egenreferensen är anställd av Stockholms stad. Det framgår inte av anbudsunderlaget att detta inte gäller Stockholms stads egenreferenser. I och med att NCA vid tiden för anbudsansökan hade en tvist med Stockholms stad så hade det varit meningslöst att lämna in ansökan om det hade gått att misstolka.

Urvalet av anbudsgivare publicerades aldrig, varför NCA fick information om utgången först efter att upphandlingen var slutförd.

Stockholms stad anför bl.a. följande.

Förfrågningsunderlaget uppfyller lagens krav på förutsägbarhet. Anbudet har utvärderats i enlighet med angivna förutsättningar och anbud och anbudsgivare har behandlats lika utan ovidkommande hänsyn.

Anbudsansökan har utvärderats på ett riktigt sätt och det saknas förutsättningar för att bifalla bolagets talan. Således har varken kvalificeringen eller förfarandet i övrigt skett i strid med lagen.

Av handlingen kallad "anbudsansökan Lokalvård TN 2010" framgår att Stockholms stad avser att bjuda in de leverantörer som kvalificerar sig och har ett poängvärde på minst 3,5 på referenser att lämna anbud.

Anbudssökanden ska i sitt anbud lämna två slutförda eller pågående referensentreprenader avseende lokalvård av byggnader med offentliga kontorsutrymmen. Lämnade referenser ska ge ett för två referenser sammanvägt medelvärde av den totala poängen som är minst 3,5. Vid medelvärde av den totala poängen som är lägre än 3,5 och/eller om något av svaren på referensfrågorna erhåller betyget 1, kommer anbud inte att kvalificeras.

Stockholm stad har möjlighet att nyttja "egenreferens". Egenreferens är liktydigt med beställare, dvs. Stockholms stad. Om anbudsgivare är känd hos Stockholms stad kan person hos denna ingå som egenreferens. I ovan nämnda fall har Stockholms stad möjlighet att ersätta referens två med denna egenreferens. Denna egenreferens kommer att behandlas likadant som externa referenser, dvs. ange en bedömning på de frågor/påståenden som framgår ovan. Slutligen framgår att lämnad referent inte får vara i jävsförhållande med anbudsgivaren och inte heller anställd hos eller inom Stockholms stad.

Stockholms stad har haft kontrakt med NCA både för lokalvård i Tekniska nämndhuset och i Kulturhuset. Vid utvärderingen av anbudsansökan ersattes NCA:s andra referens därför med en egenreferens, enligt

förutsättningarna för anbudsansökan. Eftersom det under flera år förelegat problem med levererad kvantitet och kvalitet på tjänster från NCA i Tekniska nämndhuset valde Stockholms stad att som egenreferens inte ta referenser från en referent i Tekniska nämndhuset, utan istället från en referent i Kulturhuset. Vid sammanställningen kom inte NCA upp i 3,5 poäng och kvalificerade sig därmed inte för att få lämna anbud. Jävsbestämmelserna och att staden avser att inhämta egna referenser innebär inte någon motstridighet eller otydlighet. Inte heller har NCA särbehandlats på något sätt.

Förutsättningarna för referenshanteringen framgår mycket tydligt under rubriken ”bedömning av anbudsansökan”. Med uttrycket ”känd hos staden” avser självfallet att staden har erfarenhet av leverantören och inte att leverantören är allmänt känd på marknaden. Syftet är ju att staden ska kunna använda sig av egna erfarenheter av leverantören och inte bara att bolaget är känt på marknaden.

Möjligheten att använda egenreferenser har inte använts godtyckligt. Kravet i UF 3.52 i FFU, punkten D referenser, innebär bl.a. att referensuppdragen ska omfatta städning dagtid i kontorslokaler eller likvärdigt uppdrag om minst 10 000 kvadratmeter. Det kan tilläggas att kravet får anses vara proportionellt eftersom Tekniska nämndhuset omfattar över 40 000 kvadratmeter.

Det är riktigt att en av anbudsgivarna, K-städ, har uppdrag i det s.k. Kanalhuset på Hantverkargatan som tillhör staden. Det uppdraget uppfyller dock inte kravet i UF 3.52 eftersom det huset omfattar knappt 3 000 kvadratmeter. Det är vidare riktigt att NCA har andra pågående uppdrag inom Stockholms stad som inte valts att användas som egenreferens. De uppdragen gäller Hötorgshallen och Östermalmshallen som utgör två

livsmedelshallar, vilka inte heller är att betrakta som likvärdiga objekt eftersom Tekniska nämndhuset utgör kontor.

Det är mycket viktigt för en upphandlande myndighet att kunna använda sig av egna erfarenheter av en leverantör. Egen referenstagning har också accepterats i rättspraxis, så länge detta framgår av förfrågningsunderlaget och sker på ett objektivt godtagbart sätt. Se bl.a. Kammarrättens i Göteborgs domar i mål nr 788-09 och mål nr 2504-10.

I upphandlingen har alla anbudsgivare som varit i samma situation behandlats lika, dvs. alla anbudsgivare som tidigare har utfört uppdrag åt Stockholms stad respektive de som inte utför uppdrag för Stockholms stad har behandlats lika. Av förfrågningsunderlaget har framgått hur referensupptagning skulle komma att ske. Alla anbudsgivare har därför haft möjlighet att förutse att Stockholms stad kunde komma att inhämta egna referenser.

När tilldelningsbeslutet fattats fick NCA upplysning om beslutet. Stockholms stad har inte varit skyldig att dessförinnan självmant lämna upplysning om handläggningen av upphandlingen och NCA har inte begärt sådana upplysningar.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

I 1 kap. 9 § LOU anges följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 9 kap. 9 § LOU anges bl.a. följande. En upphandlande myndighet ska snarast möjligt skriftligen underrätta anbudssökandena och anbudsgivarna om de beslut som har fattats om att sluta ett ramavtal eller att tilldela ett kontrakt och om skälen för beslutet.

Av 9 kap. 10 § LOU framgår bl.a. att en upphandlande myndighet ska på begäran av en anbudsgivare som har lämnat ett godtagbart anbud lämna upplysningar om utformningen av och de relativa fördelarna med det valda anbudet samt namnet på den anbudsgivare som tilldelats kontraktet.

Upplysningen ska lämnas snarast möjligt och senast inom 15 dagar från den skriftliga begäran kom in.

Enligt 16 kap. 5 § LOU ska rätten, om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning.

Grund för att ingripa mot en upphandling kan föreligga om det visas att den upphandlade myndigheten inom ramen för upphandlingen åsidosatt eller brutit mot de grundläggande gemenskapsrättsliga principerna om likabehandling, icke-diskriminering, transparens, ömsesidigt erkännande och proportionalitet.

Principen om transparens innebär att upphandlingsprocessen ska kännetecknas av förutsägbarhet och öppenhet. En anbudssökande ska genom förfrågningsunderlaget kunna få insikt i hur kvalificeringen och utvärderingen kommer att göras och bedömas, och vilken metod som ska användas.

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att en upphandlande enhet har möjlighet att använda sig av egenreferenser vid kvalificeringsfasen. Ett sådant förfarande måste ske på ett objektiva sätt så att inte de grundläggande principerna om likabehandling och transparens träds för när (se t.ex. Kammarrätten i Göteborgs dom den 1 juni 2009 i mål nr 788-09). Frågan i målet är således om det i förfrågningsunderlaget föreskrivna förfarandet kan anses uppfylla dessa krav.

I förfrågningsunderlagets punkt D ”Referenser”, av Upphandlingsföreskrifterna (UF) 3.52 och i handling från Stockholms stad benämnd ”Anbudsansökan, lokalvård TN 2010”, är angivet att

”Beställaren har möjlighet att nyttja s.k. ”egenreferens”, se nedan. *Egenreferens är liktydig med Beställaren*

Om anbudsgivare är känd hos B kan person hos B ingå som egenreferens. I ovan nämnda fall har B möjlighet att ersätta referenskund 2 som finns förtecknad i anbudsformuläret med denna egenreferens.”

Förvaltningsrätten konstaterar att förfrågningsunderlaget i denna del inte uppfyller lagens krav på öppenhet. Utifrån den ovan angivna passagen framgår, enligt förvaltningsrättens mening, inte vid vilken situation Stockholm Stad avsett att använda sig av egenreferenser. Uttrycket ”känd hos beställaren” kan ges andra betydelser än den som Stockholm Stad anfört och underlaget är därför oklart i denna del. Det kan vidare inte anses förenligt med 1 kap. 9 § LOU att som beställare förbehålla sig rätten att använda egenreferens utan att det i förfrågningsunderlaget framgår vid vilka situationer detta kommer att ske eller hur det kommer att genomföras. Förvaltningsrätten konstaterar därför att förfrågningsunderlaget strider mot kravet på öppenhet i 1 kap. 9 § LOU. Det kan inte uteslutas att NCA kan komma att lida skada på grund av bristerna i förfrågningsunderlaget. Eftersom felet är att härleda till en otydlighet i förfrågningsunderlaget och därmed det konkurrensuppsökande skedet ska upphandlingen därför göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga](#) (DV 3109/1a).

Mikael Eriksson

Förvaltningsrättsfiskal

Föredragande har varit Katarina Stütz Norland.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.